

DEBRECENI ÍTÉLŐTÁBLA

Pf.I.20.361/2007/8. szám

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

A Debreceni Ítéltábla a Dr. Farkas Lilla ügyvéd (1093 Budapest IX. Lónyai u. 34. III/21.) által képviselt felperes neve (**felperes címe**) felperesnek - a Dr. Ács Ferenc ügyvéd (4025 Debrecen, Simonffy u. 57.) által képviselt I.rendű alperes neve, címe I. r., a II.rendű alperes neve, címe II. r. és a III.rendű alperes neve, címe III. r. alperesek ellen egyenlő bánásmód követelményének megsértése miatt indított perében a Hajdú-Bihar Megyei Bíróság 6.P.20.341/2006/50. sorszámú ítélete ellen az I.-III. r. alperesek részéről 52. sorszám alatt előterjesztett és 54. sorszám alatt indokolt fellebbezése, valamint a felperes részéről Pf. 4. és Pf. 6. sorszám alatt előterjesztett csatlakozó fellebbezés folytán meghozta a következő

ítéletet:

Az ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletének nem fellebbezett részét nem érinti, fellebbezett részét részben, az alábbiak szerint megváltoztatja:

Megállapítja, hogy az I., II. és III. r. alperes hátrányosan megkülönbözteti a cigány etnikumú tanulókat, amikor az őket nagyobb létszámarányban oktató osztályokat a többenél alacsonyabb színvonalon felszerelt épületekben működteti. Kötelezi az alpereseket ennek a gyakorlatnak az abbahagyására.

Egyidejűleg mellőzi a jogellenes elkülönítés tényének a megállapítását és az ettől való eltiltást.

Az I. r. alperest arra kötelezi, hogy a jelen ítélet rendelkező részét - a felek nevének feltüntetésével - juttassa el a Magyar Távirati Irodának. Egyidejűleg mellőzi a sajnálkozó nyilatkozat adására történő kötelezést.

Az alperesek által a felperesnek fizetendő elsőfokú perköltség összegét 120 000 (Egyszázhuszezer) forintra leszállítja. Kimondja, hogy a másodfokú perköltségeiket a felek maguk viselik.

Ez ellen az ítélet ellen nincs helye fellebbezésnek.

Indokolás:

H. városban az I. r. alperes fenntartásában működnek a II. és III. r. alperesi önálló jogi személyiséggel rendelkező általános iskolák.

A II. r. alperesnek a 2006/2007. tanévben 868 tanulója volt, ebből a **Sz.D.** úti székhely-épületben 484, a **R. u.** szám alatti épületben 157, a **K. u. ...** szám alatti épületben 227 tanuló tanult.

A III. r. alperesnek a 2006/2007. tanévben 848 tanulója volt, ebből a **J. u. ...** szám alatti székhely-épületben 748, a **Sz.G. ...** szám alatti épületben 52, a **F. u. ...** szám alatti épületben 48 tanuló folytatta tanulmányait.

A II. r. alperes székhelyépülete és tagépületei között a távolság 800 m - 1 km.

A székhely-épületben elhelyezett osztályok egy részében két tanítási nyelvű képzés, más részében emelt szintű nyelvoktatás és emelt szintű informatikai képzés, valamennyi osztálynál integrációs, vagylagosan képesség-kibontakoztató képzés folyik. A **K. u. ...** szám alatti épületben egy osztályban emelt szintű számítástechnikai képzés folyik, a többiben magyar nyelvű cigány etnikai nevelés-oktatás és/vagy integrációs képzés vagy képesség-kibontakoztató képzés valósul meg. A **K.** utcán lévő épületben működő osztályokba kerültek besorolásra azok a tanulók, akiknek szülei a cigány népismereti program szerinti képzést választották, vagy szóbeli kérelmet terjesztettek elő, hogy gyermekük kifejezetten ebben az épületben működő osztályba kerüljön elhelyezésre, esetenként a pedagógus személyére is figyelemmel. Ezen túlmenően ide sorolták be azokat a gyerekeket, akik rövidebb ideig jártak rendszeresen óvodába és számukra a cigány népismereti program keretében megvalósuló felzárkóztató program látszott indokoltnak.

A **R. u.** szám alatti épületben az 1-8. évfolyamon 13 osztály nyert elhelyezést, valamennyi osztályban sajátos nevelési igényű (gyógypedagógiai) képzést nyújtanak. A gyógypedagógiai képzés valamennyi tanuló esetében a szakértői- és rehabilitációs bizottságok szakértői véleménye alapján történik.

A székhely-épület fizikai kapacitása az össztanulói létszám ott történő oktatására nem ad lehetőséget, a gyógypedagógiai jellegű osztályok tradicionálisan a **R. u.** szám alatti épületben működtek.

A III. r. alperes székhelyi épületétől a két tagiskola 1500 - 2000 m távolságra található. Mind a **Sz.G.** utcai, mind a **F.** utcai épületben négy-négy osztály van elhelyezve, valamennyi osztályban kis létszámú oktatás folyik. Egyidejűleg képesség-kibontakoztató és cigány etnikai nevelés-oktatás is megvalósul. A székhely-épületben normál létszámú osztályok vannak, ott sem képesség-kibontakoztató, sem cigány etnikai nevelés-oktatás nem folyik.

A kis létszámú osztályok vonatkozásában az osztályszervezés indoka az volt, hogy azok a gyerekek, akikre vonatkozóan a nevelési tanácsadó - beilleszkedési, tanulási, magatartási zavar miatt - a kis létszámú osztályban történő képzést javasolta, és erről írásbeli véleményt állított ki vagy azok a tanulók, akiknek szülei ezt írásban kérték, ekként kerültek elhelyezésre. A **Sz.G.** utcai épületben az alsó-, a **F.** utcán a felső tagozat működik.

A székhely-épületben az össztanulói létszám nem lenne elhelyezhető, a székhelyen kívüli épületekben azért az adott osztályok kerültek elhelyezésre, mert ott kisebb méretű osztálytermek vannak, ezek alkalmasak a kis létszámú foglalkoztatásra.

A felperes módosított kereseti kérelmében annak megállapítását kérte, hogy az I. r. alperes és a fenntartásában működő II. és III. r. alperes az általános iskolák székhelyén kívüli egységeikben a cigány gyerekeket a nem cigányoktól jogellenesen elkülönítik és az így elkülönített cigány gyerekeket közvetlenül hátrányosan megkülönböztetik, amikor számukra alacsonyabb színvonalú és hátrányosan igénybe vehető tárgyi eszközöket, illetőleg feltételeket biztosítanak. Kérte az alperesek kötelezését a jogsértés abbahagyására és az alperesek eltiltását az ilyen és hasonló jogsértésektől, valamint I. r. alperes kötelezését arra, hogy a Magyar Távirati Irodához eljuttatott közleményében fejezze ki sajnálkozását, a II., III. r. alperesek arra történő kötelezését, hogy a sérelmes helyzetet úgy szüntessék meg, hogy a közoktatási szakértő által kimunkált deszegregációs tervet hajtsák végre, az I. r. alperest e vonatkozásban tűrésre kérte kötelezni.

Az alperesek elsődlegesen a per megszüntetését, érdemi ellenkérelmükben pedig a felperes keresetének az elutasítását kérték.

Az elsőfokú bíróság széles körű bizonyítási eljárás - eseti szakértői vélemény, tanúvallomások - lefolytatását követően ítéletével megállapította, hogy az I. r. alperes fenntartásában működő II. és III. r. alperes az iskolák székhelyén kívüli egységeikben a cigány etnikumú tanulókat jogellenesen elkülönítik és közvetlenül hátrányosan megkülönböztetik azáltal, hogy számukra alacsonyabb színvonalú, illetőleg hátrányosan igénybe vehető tárgyi eszközöket, tárgyi feltételeket biztosítanak. Kötelezte az alpereseket a fentiekben körülírt jogsértés abbahagyására és eltiltotta őket a további hasonló jogsértéstől. Kötelezte a II. és III. r. alpereseket, hogy a 2007/2008. tanév kezdő időpontjáig a jogsértő helyzetet szüntessék meg, I. r. alperest pedig arra kötelezte, hogy a jogsértő helyzet megszüntetését tűrje. Kötelezte az I. r. alperest, hogy az ítélet rendelkező részét az ítéletben megállapított jogsértés miatti sajnálkozását kifejező nyilatkozattal juttassa el a Magyar Távirati Irodához. Ezt meghaladóan a keresetet elutasította. Kötelezte az I.-III. r. alpereseket, hogy fizessenek meg egyetemlegesen 15 napon belül a felperesnek 390 540 Ft perköltséget.

Határozatának indokolásában megállapította, hogy a 2003. évi CXXV. törvény 20. §-ának (1) bekezdés c) pontja alapján az egyenlő bánásmód követelményének megsértése miatt bíróság előtt személyiségi jogi pert indíthat a társadalmi és érdekképviselői szervezet, ha az egyenlő bánásmód követelményének megsértése olyan tulajdonságon alapul, amely az egyes ember személyiségének lényegi vonása és a jogsértés személyek pontosan meg nem határozható nagyobb csoportját érinti. A felperesi alapítvány társadalmi szervezet, alapító

okiratában célként szerepel a cigány- és hátrányos helyzetű gyermekek jogvédelme. A kereseti kérelem az etnikai hovatartozáson - valamint bőrszínen és faji hovatartozáson - alapuló egyenlő bánásmód követelményének megsértése volt. A sérelemmel érintett személyek a II. és III. r. alperesi általános iskolák székhelyen kívüli épületeiben oktatott roma etnikumú tanulókból álló csoport. A csoport tagjainak száma és személye, a csoport nagysága az ügy jellege folytán előre pontosan meg nem határozható, a csoport tagjainak száma és személye tanévenként folyamatosan változik, így a felperesi kereset alapjául hivatkozott jogsértés a személyek pontosan meg nem határozható és nagyobb csoportját érinti. Az etnikai hovatartozás pedig a bírósági és alkotmánybírósági gyakorlat alapján az egyes ember személyiségének lényegi vonása. Ebből következően megállapította, hogy a felperesnek a speciális keresetindítási joga fennáll. Ez a speciális keresetindítási jog független a jogsértéssel érintett csoport egyes tagjainak vagy akár többségének szándékától, akaratától, ezért irreleváns, hogy a jogsértéssel érintett tanulók szüleinek többsége a felperest a perbeli keresetétől történő elállásra felhívta, továbbá ugyanígy értékelendő a helyi Cigány Kisebbségi Önkormányzatnak a per tartama alatt hozott azonos tartalmú határozata. Kifejtette, hogy a felperes által hivatkozott közösség kétségtelenül a Magyar Köztársaság területén elismert roma etnikai közösséghez tartozó személyek egy csoportja, mely csoport tagjainak lényegi, releváns és meghatározó vonása az adott etnikai közösséghez való vélt vagy valós tartozás. Ebből következően a keresetet az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló törvény 8. §-ának e) pontjában nevesített etnikai kisebbséghez való tartozás, mint védett tulajdonság figyelembevételével bírálta el, míg a bőrszínre és fajra vonatkozó hivatkozást, mint a sérelemmel érintett csoport vonatkozásában pusztán másodlagos és nem lényegi tulajdonságot a vizsgálati körből kirekesztette.

A perben kirendelt eseti szakértő véleményére alapítottnan meghatározta az etnikai kisebbség arányát. Ezt a szakértő a helyi Cigány Kisebbségi Önkormányzattal együttműködve állapította meg azzal, hogy a meghatározott arányszámok legfeljebb 1 %-os eltéréssel valósághűen rögzítik a tényleges roma etnikumhoz tartozó, vagylagosan a roma etnikumú közösség által alapos okkal oda tartozónak vélt személyek számarányát.

Ennek alapján megállapította, hogy a II. r. alperesi általános iskola 868 tanulójaiból 54 % a cigány etnikum aránya, ezen belül a székhely-épületben 28%, a **R.** utcai épületben 96 %, a **K.** utcai épületben pedig 86 %.

A III. r. alperesi iskola össztanulóinak 32 %-a tartozik a roma etnikumhoz, ezen belül a székhely-épületben 22 %-os az arány, a **Sz.G.** és a **F.** utcai épületekben 100 - 100 %.

Álláspontja az volt, hogy a nemzeti és etnikai kisebbségek jogairól szóló törvény 7. §-ának (1) bekezdése szerint valamely kisebbséghez való tartozás vállalása és kinyilvánítása az egyén kizárólagos és elidegeníthetetlen joga, és e kisebbséghez való tartozás kérdésében nyilatkozatra senki nem kötelezhető, azonban a perbeli bizonyítás körében nem volt járható út az érintett személyek megnyilatkoztatása kisebbséghez való tartozásuk körében, mert erre egyrészt nem kötelezhető, másrészt 1716 érintett személy vonatkozásában lett volna erre szükség. A felperesi kereset alapossága tekintetében a hivatkozott arányszámok

feltárása nem volt mellőzhető, a kirendelt szakértő által alkalmazott módszer anonimitására tekintettel adatvédelmi szabályt nem sértett.

A szakértői véleményre alapítottnan megállapította, hogy a II., III. r. alperes iskoláinak székhely-épületén kívüli iskolaegységeiben elhelyezett tanulói létszámon belül a vélten, illetve ténylegesen az adott etnikumhoz tartozó tanulók aránya oly kirívóan magas és olyan kirívó eltérést mutat az érintett iskolák székhely-épületeiben elhelyezett tanulókhoz képest, mely az elkülönítés fennállásának tényét igazolja. Az elkülönítettség a felperes által hivatkozott védett tulajdonsághoz kötődik és az önmagában hátránynak minősül.

Az alperesi kimentés körében vizsgálta, hogy a székhely-egységen kívüli iskolaegységekben elkülönített magas arányú roma etnikumú tanulók adott iskolai egységekben való elhelyezésének a védett tulajdonságtól független, tárgyilagos mérlegelés szerint az adott jogviszonnyal közvetlenül összefüggő ésszerű indoka van-e vagy a szülők kezdeményezésére és önkéntes választása szerint szervezett kisebbségi oktatás eredménye, melynek célja vagy tanrendje indokolja az elkülönítést és ezzel összefüggésben őket hátrány nem éri. Álláspontja az volt, hogy az alperes a perben ezeket a körülményeket nem bizonyította. Ennek indokaként arra hivatkozott, hogy az egyenlő bánásmód tekintetében az egyes iskolaépületek beosztása és tárgyi feltételrendszere nem minősíthető olyan tárgyilagos mérlegelés szerinti ésszerű indoknak, mely az egyenlő bánásmód megsértése - és így a jogellenes elkülönítés - alól mentesülést eredményezne. Az sem eredményezhet mentesülést, hogy valamely helyzet évtizedes hagyomány alapján fennáll. A gazdasági megfontolás, vagy a változtatáshoz szükséges finansziális hiány ugyancsak nem eredményez mentesülést. Az etnikai nevelés, oktatás önálló osztályok kialakítását nem teszi feltétlenül indokoltá, az adott oktatási típusban résztvevő tanulók más épületben való elhelyezését sem a szülői kezdeményezés, sem az adott oktatás célja és tanrendje nem indokolja.

Az egyes iskolaépületek tárgyi feltételei körében rögzítette, hogy a II. r. alperes székhely-épületében 5 szaktanterem jellegű osztályterem, 9 tanulócsoporthoz foglalkozásra kialakított terem, 1 tornaterem, 1 sportpálya, 4 darab hordozható számítógép, 3 darab projektor, 2 darab videokamera és 2 darab fénymásológép, valamint könyvtár áll a tanulóknak, illetőleg az oktatás rendelkezésére. Sem a **K.** utcai, sem a **R.** utcai épületben nincs szaktanterem vagy ilyen jellegű osztályterem, nincs tanulócsoporthoz foglalkozásra kialakított terem, tornaterem, sportpálya, hordozható számítógép, projektor, videokamera és könyvtár, sőt a **R.** utcai épületben ezt meghaladóan fénymásoló sem. A székhely-épületben rendelkezésre álló, ám a székhely-épületen kívüli épületekben meg nem lévő tárgyi eszközöket és feltételeket a székhely-épületen kívüli épületekben tanuló diákok részben nem tudják igénybe venni, részben az adott tárgyi eszköz, illetőleg feltétel, valamint az oktatásuk helyszínére kijelölt épület miatti távolság folytán a székhely-épületben tanulók helyzetéhez viszonyítottan hátrányosabban tudják igénybe venni.

A III. r. alperes székhely-épületében 7 szaktanterem jellegű tanterem, 1 tornaszoba, 2 tornaterem, 1 sportpálya, 4 darab hordozható számítógép, 2 darab projektor, 2 darab videokamera, 3 darab fénymásoló és 1 könyvtár, míg a székhelyen kívüli iskolaegységekben sem szaktanterem jellegű tanterem, sem tornaszoba, sem tornaterem,

sem sportpálya, sem hordozható számítógép, sem projektor, sem videokamera, sem fénymásoló, sem könyvtár nincs. A **F.** utcai épületben tanulók a hét egy napján, annak valamennyi tanóráját a székhely-épületben töltik, ennek keretében az itt rendelkezésre álló tárgyi eszközöket és feltételeket igénybe vehetik, ezt meghaladóan a székhely-épületen kívüli épületekben tanuló diákok az ő oktatásuk helyszínén hiányzó tárgyi eszközöket, illetőleg feltételeket nem, vagy az épületek távolsága folytán hátrányosabban vehetik igénybe.

Tekintettel arra, hogy bizonyos eszközök elérhetetlenségében, vagy a hozzájutás nehézségében megvalósuló hátrányt a székhely-épületeken kívül tanuló diákok viszonylatában kirívóan magas számban roma etnikumú tanulók szenvedik, ez a hátrány az adott csoport vonatkozásában szervesen kapcsolódik a jogellenesen fennálló elkülönített helyzetükhöz, annak járulékos következménye, - miután az elkülönítés tekintetében az alperesi kimentés eredményre nem vezetett - a jogsértés ebben a körben is megállapítható.

Az alperes által csatolt, felkérésére készült szakértői véleményeket, mint alperesi álláspontot vette figyelembe, és álláspontja szerint olyan adatokat, tényeket, bizonyítékot azok nem szolgáltatottak, amely a perben beszerzett szakértői vélemény releváns adatainak megdöntésére vagy azokkal szemben az aggály keltésére alkalmasak lettek volna. Mellőzte az alperesnek más szakértő kirendelése iránt előterjesztett indítványát, mert a bíróság által beszerzett szakértői véleményt a döntéshozatal alapjául elfogadta, ugyancsak mellőzte az alperesnek további szülői nyilatkozatok becsatolására vonatkozó határidő engedélyezése iránti kérelmét, mert a felperes keresetindítási jogát az adott nyilatkozatok nem gátolhatják.

Az ítélet rendelkező részének jogszabályi alapjául az Ebktv. 12. §-ának felhatalmazása folytán a Ptk. 84. §-a (1) bekezdés a), b), c) és d) pontja szolgált.

Elutasította a felperesnek a II., III. r. alpereseket deszegregációs terv végrehajtására és az I. r. alperest ennek túrésára irányuló kereseti kérelmét. E körben arra hivatkozott, hogy a jelenleg fennálló elkülönítés és az ahhoz kapcsolódó tárgyi eszközök, illetőleg feltételek terén fennálló hátrányos megkülönböztetés megszüntetése több módon kivitelezhető, melyre tekintettel szükségtelen a jogellenes helyzet megszüntetésének egy meghatározott módra történő korlátozása. E körben hivatkozott arra, hogy III. r. alperes vonatkozásában a székhely-épületen kívüli oktatás a tanév végével valószínűsíthetően befejeződik.

Az ítélet ellen az alperesek fellebbezést, a felperes csatlakozó fellebbezést terjesztett elő.

Az alperesek fellebbezésükben elsődlegesen az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezését és a per megszüntetését, másodlagosan az elsőfokú ítélet megváltoztatásával a felperes keresetének az elutasítását, harmadlagosan az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezésével az elsőfokú bíróság új eljárásra, új határozat hozatalára kötelezését, valamint a felperes perköltségekben való marasztalását kérték. Fellebbezésük indokaként arra hivatkoztak, hogy az elsőfokú bíróság a tényállást nem megfelelően tárta fel, az abból levont jogi következtetése sem helytálló, következésképpen az ítélet jogszabálysértő. Álláspontjuk

szerint a felperesnek az Ebktv. 20. § (1) bekezdés c) pontjában biztosított speciális keresetindítási joga nem áll fenn, mivel a keresettel érintett személyek száma pontosan meghatározható és ezt az elsőfokú bíróság pontos számmal mindkét iskolában meg is határozta. Az etnikai hovatartozásra vonatkozó arányok meghatározása jogellenesen történt, a jogellenesen gyűjtött adatok bizonyítékként nem használhatók fel. Az elsőfokú eljárásban kirendelt szakértő személyére a felperes tett javaslatot, azt az alperesek ellenezték, más szakértő kirendelését kérték. Ennek az indítványnak az elsőfokú bíróság nem adott helyt, továbbá indokolatlanul figyelmen kívül hagyta a szülői nyilatkozatokat és a Cigány Kisebbségi Önkormányzat perrel kapcsolatos véleményét.

A fellebbezés részletes indokaként előadták, hogy az elsőfokú bíróság tévesen hivatkozott a felperes perbeli legitimációjának indokolásakor arra, hogy a csoport száma és személye, a csoport nagysága és az ügy jellege folytán előre pontosan nem meghatározható. A jogszabály nem tartalmaz ilyen időhatározást. Annak nincs jelentősége, hogy a pontos szám meghatározása egyszerű vagy nehézkes, a perbeli esetben minden tanévben egyértelműen meghatározható a perbeli iskolákban tanuló személyek száma és az is, hogy melyik iskolában, melyik tagintézményben összesen hány roma tanuló van. Az a szülő, aki romának vallja magát, annak kiskorú gyermekét a roma etnikumhoz tartozónak lehet tekinteni, viszont aki ezt a nyilatkozatot nem teszi meg - amelynek megtételére nem kötelezhető - akkor gyermekét nem lehet romának nevezni. Az elsőfokú ítélet indokolása szerint a jelenlegi helyzetben 1716 személy vonatkozásában lenne szükség a nyilatkozatok beszerzésére, ezt a számadatot a bíróság hivatalból állapította meg. Amennyiben elfogadnánk azt, hogy az érintettek köre a per megindításakor pontosan meg nem határozható volt és azt, hogy a bizonyítás során a statisztikai adatok nem konkrét nevek és személyek meghatározásával készültek, akkor meghatározhatatlan az ítéletben az alperesekre kiszabott - jogellenes elkülönítés megszüntetésére vonatkozó - kötelezés tartalma is, hiszen a végrehajtásnak konkrét (roma) tanulókra kell vonatkozni a jogszerű teljesítéshez. Keresetindítási jog hiányában a felperes keresetét idézés kibocsátása nélkül kellett volna elutasítani, illetve a per megszüntetésének volt helye. Nem értettek egyet az alperesek azzal sem, hogy a speciális keresetindítási jog független a jogsértéssel érintett csoport egyes tagjainak vagy akár többségének szándékától, akaratától. Álláspontjuk szerint a becsatolt szülői nyilatkozatoknak és a CKÖ véleményének is jelentősége van, a II. r. alperes tagintézményeiben tanuló gyerekek szülei 98-99 %-ban írták alá önként a becsatolt nyilatkozatot, míg III. r. alperesi iskola tagintézményeiben tanuló gyerekek vonatkozásában a szülők 70 %-a. Az sem hagyható figyelmen kívül, hogy a CKÖ egyetlen tagja sem ért egyet a felperes keresetével, vagyis a cigány kisebbség érdekeinek védelmezői és képviselői sem tartják jogsértőnek azt, amit a felperes keresetében sérelmez.

Az elsőfokú bíróság figyelmen kívül hagyta a szülőknek, mint a tanulók törvényes képviselőinek azt a nyilatkozatát is, melyben deklarálták, hogy az intézményekben folyó oktatással elégedettek, tiltakoznak a tagépületekben folyó oktatás megszüntetése ellen és az ellen, hogy megkérdésük és hozzájárulásuk nélkül gyermekeik nemzetiségi hovatartozását megállapítsák. Az Alkotmány 54. §-ának (1) bekezdésében biztosított önrendelkezési jogot sérti az az eljárás, hogy véleményük figyelmen kívül hagyásával, sőt kifejezett tiltakozásuk ellenére indítanak pert helyettük.

Sérelmezte a fellebbezés, hogy az elsőfokú bíróság határozata meghozatala során nem a per megindítása idején hatályos jogszabály alapján hozta meg ítéletét, hanem a bizonyítási eljárás szabályait illetően a felperesre jóval kedvezőbb, alperesekre pedig ennél fogva jóval hátrányosabb jogszabály-módosítás alapján. A 2007. január 1-jén hatályba lépett 2006. évi CIV. törvény záró rendelkezései nem tartalmazznak olyan előírást, hogy a módosítást a folyamatban lévő ügyekre is alkalmazni kell.

A szakértő személyével kapcsolatban továbbra is kifogásolta a fellebbezés, hogy a felperes már a keresetlevélben hivatkozott **T.T.** véleményére, az elsőfokú eljárásban történő kirendelését az alperesek ellenezték és más szakértő kirendelését kérték. Az elsőfokú bíróság a szakértő kizárását megtagadta. A szakértő személyének meghatározásakor az elsőfokú bíróság jogszabálysértően járt el, mert a felpereseknek indokolatlan előnyt biztosított, hiszen **T.T.** szakértő pert megelőző véleményei alapján álláspontja előrelátható volt. Az etnikai hovatartozás nyilatkozattal történő meghatározása nem minősül speciális szakértői feladatnak, az alkalmazott szakértőről egy évtizedes hajdúhadházi munkássága alapján alappal feltételezhető, hogy előítélettel rendelkezett az ügygel kapcsolatban kialakult álláspontja miatt. Már a kereset benyújtása előtt is szegregációs krízist emlegetett a szakértő, erre a felperes keresetlevelében hivatkozott is.

Az etnikai hovatartozásra vonatkozó arányok meghatározásának metodikája jogszabálysértő, még akkor is, ha azt az elsőfokú bíróság határozta meg. A szakértő a Cigány Kisebbségi Önkormányzat által a szülők hozzájárulása és megkérdezése nélkül készített nemzeti- és etnikai kisebbséghez tartozást rögzítő nyilvántartást használta fel szakértői véleménye alapjául. A kisebbségi önkormányzat adatkezelése, nyilvántartás vezetése, valamint a szakértő adatkezelése sérti az 1992. évi LXIII. törvény 2., 3., 4., 7. és 8. §-ában foglaltakat.

Az elsőfokú bíróság megsértette a nemzeti etnikai kisebbségi törvény 7. § (1) és (2) bekezdésében foglaltakat is, az egyén helyett nincs joga a hovatartozásról nyilatkoznia senki másnak, így a kisebbségi önkormányzatnak sem. Az ilyen nyilatkozatra alapított bizonyítás törvénytörtő és semmis. E körben hivatkoztak az alperesek **ombudsman1** és **ombudsman2** állásfoglalására.

A tényleges etnikai hovatartozásra nézve az elsőfokú bíróság nem folytatott le bizonyítást, míg az általa elfogadott és az ítélet alapjául szolgáló szakértői vélemény szerint is valamennyi főépületi osztályban tanulnak különböző számban roma gyerekek, ebből következően iratellenes az, hogy a tagépületekben vannak elkülönítve az etnikai kisebbséghez tartozó tanulók, hiszen szinte valamennyi osztályban jelen vannak.

A kisebbségi oktatás-nevelés a jogszabályi előírásoknak megfelelően került megszervezésre, amely azt is jelenti, hogy fennáll az önkéntes elkülönülés feltétele. Ez fogalmilag zárja ki az elkülönítésnek, mint hátránynak a megállapítását. Iratellenes és megalapozatlan az elsőfokú ítéletnek a cigány etnikumú gyermekek számára alacsonyabb színvonalú és hátrányosan igénybe vehető tárgyi eszköz használatát megállapító döntése. A bíróság nem vizsgálta a 11/1994. (VI. 8.) MKM rendelet mellékletében meghatározott kötelező felszerelések listáját. Ezért megalapozatlan az ítéletben olyan tárgyi eszközök

hiányára hivatkozni, amelyek meglétét sem jogszabály nem írja elő, és amelyet nem a tanulók használnak a tanulási folyamat során, hanem azok csak az ügyviteli és egyéb feladatok ellátásában segítik a tantestület és a szakalkalmazotti kör munkáját.

Az alperesek fellebbezésének mellékletét képezte a II. és III. r. alperesi intézményben tanuló diákok törvényes képviselői által aláírt nyilatkozat, amely elsődlegesen a per megszüntetésére irányult arra hivatkozással, hogy a felperesnek nem volt perindítási jogosultsága, másodlagosan az elsőfokú ítélet megváltoztatásával a kereset elutasítására, mert a településük oktatási intézményeiben nincs jogellenes elkülönítés. A beadvány indokolása lényegében megegyezett a jogi képviselő által előterjesztett fellebbezésben foglaltakkal, azzal, hogy visszautasítanak minden olyan felperesi törekvést, amely belátóképességük megkérdőjelezésével kívánja elérni a számára kedvező ítéletet, kiemelték, hogy településükön jogellenes elkülönítés nincs.

A felperes csatlakozó fellebbezésében az elsőfokú ítélet indokolása 8. oldalának második bekezdését akként kérte megváltoztatni, hogy „A felperes vitatta, hogy az aláíró szülőktől származik a felperest a perbeli keresettől történő elállásra felhívó írásbeli nyilatkozat szövege. A perben bizonyítást nyert, hogy azt **tanú1** készítette. Noha a II. r. alperes tagiskoláinak pénzügyi okokból történő bezárása ellen az ott tanító pedagógusok és néhány szülő már 2007. február 15-én tartott képviselőtestületi ülésen is tiltakozott, ezt a nyilatkozat nem jelezte. Az aláírásokat **tanú1**, valamint a tagiskolák vezetői és tanárai gyűjtötték. A nyilatkozat a III. r. alperesi iskolába ismeretlen módon került át. A bíróság által tanúként meghallgatott **tanú2, tanú3, tanú4, tanú5 és tanú6** szülők elmondták, hogy a felperes keresetének tartalmát nem ismerték, hogy a cigány és magyar gyerekek együtt oktatását támogatják, és hogy **tanú6** kivételével valamennyien a tagiskolákban, az ott tanító tanárok kérésére, illetőleg jelenlétében írták alá a nyilatkozatot, amellyel az volt a céljuk, hogy tiltakozzanak a tagiskolák tervezett bezárása ellen. A nyilatkozat tehát tévedésen alapul, a CKÖ határozata pedig a tévedésben lévő szülők követelésére született. A perbeli legitimáció megingatására a tévedésen alapuló nyilatkozatok nem alkalmasak.”

A 8. oldal ötödik bekezdését akként kérte megváltoztatni, hogy „A faj és a bőrszín fogalmát, valamint kapcsolatát az etnikai hovatartozással az 1969. évi 8. törvényerejű rendelettel kihirdetett, a faji megkülönböztetés valamennyi formájának kiküszöböléséről New Yorkban 1965. december 21-én elfogadott nemzetközi egyezmény I. cikkében foglaltak értelmezik. Eszerint a „faji megkülönböztetés” kifejezés minden olyan különbségtételt, kizárást, megszorítást vagy előnyben részesítést jelent, amelynek alapja a faj, a szín, a leszármazás, a nemzetiségi vagy etnikai származás, és amelynek célja vagy eredménye politikai, gazdasági, társadalmi, kulturális téren vagy a közélet bármely más terén az emberi jogok és alapvető szabadságjogok elismerésének, egyenrangú élvezetének vagy gyakorlásának megsemmisítése vagy csorbítása. Ezek szerint az etnikai hovatartozás vizsgálatakor a bőrszínt, a leszármazást, és a fajt is vizsgálni kell és lehet. A bőrszín és a leszármazás korrelál az etnikai származással és a fajjal. A faj jogi fogalma természetesen nem az eltérő biológiai fajokra utal.”

A 8. oldal hatodik bekezdésének második mondatában a „noha” szóra kérte megváltoztatni az „erre tekintettel” kifejezést, kiegészítve az „elsősorban” kifejezéssel, ezen bekezdés 9.

oldalán folytatódó részét a következőképpen kérte megváltoztatni „az Ebktv. 20. §-ának (1) bekezdés c) pontja szerinti sérelemmel érintett csoport vonatkozásában másodlagos, ám a külső szemlélő számára látható, ezért lényegi tulajdonságot, szintén vizsgálati körbe vonta. Jelen perben az etnikai arányok megállapításában a bőrszín és a leszármazás is szerepet kapott. Így a perbeli esetben az azonos etnikai csoporthoz tartozóknak általában azonos a bőrszíne (a többségi magyar etnikumúaké általában világosabb, míg a kisebbségi cigány etnikumúaké sötétebb), míg a különböző etnikai csoportokhoz tartozóknak általában különböző (a többségi magyar etnikumúak általában világos bőrével ellentétben a kisebbségi cigány etnikumúak bőre általában sötét)."

A 10. oldal második bekezdését az alábbiak szerint kérte megváltoztatni. „Az adott szabályozásra tekintettel a perbeli bizonyítás körében nem járható út az érintett személyek (illetőleg törvényes képviselőik) nyilatkoztatása a kisebbséghez való tartozásuk körében, részint, mert ilyen nyilatkozat tételére a jogszabályi rendelkezés alapján nem kötelezhetőek, részint mert ez a potenciális sértettek tekintetében a jövőre nézve lehetetlen, hiszen még az érintett gyerekek személye sem ismert, részint, mert a szükséges tények feltárása érdekében az 1994. óta szegregáltan oktatott gyerekek vonatkozásában lenne szükséges a nyilatkozatok beszerzése. Az etnikai adatok alperes által indítványozott beszerzésére azért sem volt szükség, mert az Ebktv. 19. §-a alapján az eljárás alá vont személy feltételezésén alapuló védett tulajdonsággal összefüggésben is megvalósulhat a szegregáció."

A 10. oldal harmadik bekezdését a következőkkel kérte kiegészíteni „A bíróság utal arra, hogy a Nektv. és a Közoktv. cigány kisebbségi nevelésre és oktatásra vonatkozó rendelkezései alapján megállapítható, hogy törvényi vélelem van arra: ahol cigány kisebbségi oktatás folyik, ott cigány gyerekeket oktatnak. A Nektv. 43. § (4) bekezdése alapján ui. nyolc, azonos kisebbséghez tartozó szülő kérelmére indul be ilyen típusú oktatás. **H.**-on valamennyi tagiskola valamennyi osztályában folyik ilyen oktatás, s az alperesek felperes által nem vitatott állítása szerint a szülők 99 %-a kérte a cigány kisebbségi oktatást. Amennyiben azonos kisebbséghez tartozó szülők kérelmére indulhat ilyen oktatás, a cigány kisebbségi oktatásban részesülő gyerekeket cigánynak kell feltételezni. Miután a főépületekben cigány kisebbségi oktatás nem folyik, a Nektv. és a Közoktv. alapján hasonló vélelmeket alkotni nem lehet. Ebből következően a tagiskola diákjait cigánynak kell vélelmezni, feltételezni.

Az okirati bizonyítékok és a tanúk vallomásai alapján ezt meghaladóan a bíróság megállapította, hogy **H.**-on köztudomású tény, ki cigány, és ki nem az. **H.J.** CKÖ elnök elmondta, hogy a cigány etnikumhoz tartozás részint külső jegyek alapján ránézésre is megítélhető, részint **H.**-on jelenleg is vannak ún. cigány utcák, ahol a lakosság kizárólag cigány származású személyekből áll. Például az Á. utca, N. utca, azok tiszta cigány utcák. Ez **H.**-on köztudomású, így az önkormányzatnak, a tanároknak is erről tudomása van." (2007. március 9-i jegyzőkönyv 7. oldal)

A 14. oldal harmadik bekezdését az alábbiak szerint kérte megváltoztatni. „Az alperesi exkulpáció körében a 2006. december 31-ig hatályban volt törvényi rendelkezések alapján az oktatás területén fennálló szegregáció vizsgálatakor jelen ügyben lex specialisként

kizárólag az Ebktv. 28. § (2) bekezdésének a) pontjában meghatározott speciális kimentési ok volt hivatkozható. Tekintettel arra, hogy a felperesi kereset alapja az egyes iskolaépületek között megvalósult szegregáció, a bizonyítási kör arra terjedt ki, hogy a székhelyegységen kívüli iskolaegységekben magas arányban tanuló roma tanulók adott iskolaegységekben való elhelyezése vajon az Ebktv. 28. § (2) bekezdésének a) pontjában foglalt, a cigány kisebbségi oktatáshoz való jog érvényesülésének eredménye, vagy sem. A bíróság e körben azt vizsgálta, hogy a székhelyegységeken kívüli iskola-egységekben folyó oktatás vajon a szülők kezdeményezésére és önkéntes választása szerint szervezett kisebbségi oktatás eredménye, melynek célja vagy tanrendje indokolja az adott elkülönítést, és ezzel az érintetteket semmilyen hátrány nem éri. Az alperesek pedig a perben az adott körülményeket nem bizonyították. Az exkulpáció ilyen módon történő vizsgálata biztosítja a közösségi jognak való megfelelést is. A közvetlen diszkrimináció - melynek speciális esete a szegregáció - meghatározásából a Faji Irányelv (az Európai Tanács 2000/43/EK számú, a személyek közötti faji vagy etnikai származástól független egyenlő bánásmód elvének végrehajtásáról szóló irányelve) 2(2)c, cikkéből és a 3. cikk tárgyi hatályra vonatkozó rendelkezéseiből - a 4. cikkben található egyetlen kimentési okra is figyelemmel - az következik, hogy a közvetlen hátrányos megkülönböztetés esetén az oktatás területén nem is lehetséges kimentés, kivéve az etnikai kisebbségi oktatást. Az Európai Közösségek Bíróságának a Marshall ügyben (C-152/84) hozott döntése alapján az állami hatóságokkal (és ilyennek tekintendők a közpénzből közfeladatot ellátó önkormányzati fenntartású iskolák is) szembeni eljárásban bármely irányelvnek a tagállam jogába át nem ültetett, illetve nem megfelelően átültetett rendelkezése közvetlenül hatályosul, amennyiben az feltétel nélküli és elegendően pontos ahhoz, hogy azt valamely magánszemély az állammal szemben felhívhassa (46-56. pontok). A magyar belső jogi szabályok a Legfelsőbb Bíróság (BH 2006.14.) irányadó esetjoga értelmében értelmezhetők voltak oly módon is, mint amelyek 2007. január 1-jéig tágabb körű kimentést engedtek, mint a közvetlenül hatályosuló közösségi jog."

Fentiek teljesítése esetén az ítélet 15. oldal negyedik bekezdésében foglaltakat a 16. oldalra is átnyúlóan mellőzni kérte.

A 15. oldal első bekezdését az alábbiak szerint kérte megváltoztatni: „Az egyenlő bánásmód tekintetében ezért az egyes iskolaépületek beosztása és tárgyi feltételrendszere (szakterem, csoportbontásra való lehetőség, osztályterem mérete) nem minősül olyan mentesüléshez vezető indoknak, mely az egyenlő bánásmód megsértése - és így a jogellenes elkülönítés - alól mentesülést eredményezne. Rámutat a bíróság, hogy az osztályterem mérete és befogadóképessége körében tett alperesi előadásokat cáfolja az, hogy 2006. szeptembere előtt még 100 gyereket oktatott a II. r. alperes a **Sz.G.** utcai tagiskolájában, míg most csupán 50-et. Itt tehát 50-nél több gyerek is elhelyezhető. A kis létszámú oktatás körében tett előadások szakmai megalapozottságát **T.T.** szakértő cáfolta, aki elmondta, hogy egyrészt amennyiben 4. osztály végére nem sikerül felzárkóztatni a gyermekeket és integrálni a többi osztályba, akkor a kis létszámú oktatás értelmét veszti, másrészt pedig azt, hogy pontosan a kis létszámú osztályba járóknak van szüksége a legmodernebb felszerelésekhez való hozzáférésre, ami a tagépületekben nem biztosított. Úgy szintén nem vonható a mentesülést eredményező indokok körébe az, hogy valamely helyzet évtizedes hagyomány alapján fennáll, illetőleg, hogy a változtatáshoz szükséges

finansziális eszközök hiányoznak. E körben a bizonyítás az alpereseket terhelte, akik a hagyományostól eltérő osztályszervezés szakmai és pénzügyi lehetetlenségéről részletes adatokat, bizonyítékokat nem nyújtottak be a megyei bíróságnak. A kimentés körében felhozott általános előadások pedig azért nem elfogadhatóak, mert azokat egyrészt az alperesek részleteiben, konkrétumokkal nem bizonyították, illetve mert a perben rendelkezésre álló adatok cáfolták ezeket az alperesi előadásokat. Az etnikai nevelés-oktatás pedig (mint az Ebktv. 28. §-a szerinti mentesülési ok) mentesülést nem eredményezhet, mert a feltárt tények és adatok alapján, valamint a jelenleg hatályos jogi környezetben még önálló osztályok kialakítását sem teszi feltétlen indokoltá, míg az adott oktatási típusban résztvevő tanulók más épületben való elhelyezését sem a vonatkozó szülői kezdeményezés, sem az adott oktatás célja és tanrendje nem indokolja. Tekintettel a Nektv. 43. § (4) bekezdésében az etnikai hovatartozásra megfogalmazott törvényi vélelemre, az alperesek által a cigány etnikai kisebbségi oktatás körében előadottak - miszerint csak a tagiskolákban szerveznek etnikai kisebbségi oktatást, és azok a tanulók, akik a tagiskolákból a főépületekbe átkerülnek, soha nem kérik tovább az ilyen típusú oktatást - alátámasztják azt, hogy mind az osztályba sorolásnál, mind pedig az ilyen oktatást nyújtó osztályoknak kizárólagosan a tagiskolákban való elhelyezésénél a tanulók etnikai hovatartozása döntő szerepet játszott. Tekintettel pedig arra, hogy a kimentési indokok az alperesi oldalról az előzőekben írtak szerint kerültek megjelölésre, a bíróság megállapította, hogy mentesülést eredményező körülmény nem áll fenn."

Az alperesi fellebbezésre tett fellebbezési ellenkérelmében a felperes kiemelte, hogy az etnikai szegregáció és a hátrányos megkülönböztetés az érintett cigány gyerekek alperes által feltételezett etnikai hovatartozásán is alapul, amely a perben rendelkezésre álló bizonyítékok alapján **H.**-on köztudomású tény és a bizonyítás során figyelembe veendő. Az adatvédelmi biztos tájékoztatása jelen perben relevanciával nem bír, mert az általános jellegű.

T.T. szakértőkénti kirendelését a felperes kizárólag a bíróság tájékoztatása alapján kérte. A törvényes képviselők nyilatkozatuk aláírásakor tévedésben voltak, a Cigány Kisebbségi Önkormányzat pedig a felperessel együttműködési megállapodást kötött. Egyebekben a szegregáció definíciójával és az integráció megvalósíthatósága vonatkozásában tett előadást.

A felperesek fellebbezési ellenkérelmükben részben megismételték a fellebbezési előadásukat, részben a felperesnek az ítélet indokolási részének megváltoztatására irányuló csatlakozó fellebbezésében foglaltakkal szemben az elsőfokú ítélet indokolásának érintetlenül hagyását kérték.

Az ítélet tábla az elsőfokú bíróság ítéletén belül a Pp. 253. § (3) bekezdésének korlátai miatt nem érintette a keresetet részben elutasító ítéleti rendelkezéseket.

Az alperesek fellebbezését részben alaposnak találta, a felperes csatlakozó fellebbezése részben a másodfokú ítélet rendelkező része miatti eltérő indokolás okán nem volt teljesíthető, illetve nem volt alapos.

Az ítéletablának mindenekelőtt abban a kérdésben kellett állást foglalnia, hogy az adott esetben valóban helye volt-e a felperes részéről közérdekű kereset indításának, vagy megalapozott az alperesek ezzel kapcsolatos kifogása.

Az Ebktv. 20. §-ának (1) bekezdése szerint a társadalmi és érdekképviselői szervezet bíróság előtt akkor indíthat személyiségi jogi pert, ha az egyenlő bánásmód követelményének megsértése vagy annak közvetlen veszélye olyan tulajdonságon alapult, amely az egyes ember személyiségének lényegi vonása, és a jogsértés vagy annak közvetlen veszélye személyek *pontosan meg nem határozható* nagyobb csoportját érinti. A perbeli esetben a nem vitásan társadalmi szervezetnek tekintendő felperes **H.-** város két általános iskolájába járó tanulók pontosan meg nem határozható - hiszen létszámukban a per tartama alatt is folyamatosan változó - nagyobb csoportját érintő jogsértésre hivatkozva indított keresetet. Nem volt tehát alapos az alpereseknek a perbeli legitimitás vitatásán alapuló kifogása, következésként nem sértett törvényt az elsőfokú bíróság, amikor a keresetlevelet az arra jogosult által előterjesztettnek tekintette. Ebből a szempontból nincs jelentősége annak, hogy a per egy adott szakaszában, a szakértői bizonyításhoz felbecsülték az érintett csoport létszámát.

Vita volt a felek között abban, hogy a per elbírálásakor az Ebktv. normaszövegének melyik változatát kell alkalmazni: azt-e, amely 2006. december 31. napjáig volt hatályban, vagy azt, amelyet a 2006. évi CIV. tv. léptetett hatályba 2007. január 1. napjától? Az ítéletábla érdemi döntésére tekintettel ennek a kérdésnek utóbb már elenyészett a jelentősége, a fellebbezési kérelem és ellenkérelem tartalmára tekintettel mégsem mellőzhető annak kifejtése, hogy visszamenőleges hatály egyértelmű kimondásának hiányában a korábban indult perben az utóbb hatályba lépett új normaszöveget nem lehet alkalmazni, különösen nem szankcióval fenyegetett magatartás elbírálásakor.

A továbbiakban az ítéletábla az elsőfokú bíróság ténymegállapításainak megalapozottságát vizsgálta. Ennek során figyelembe vette, hogy - bár a kereseti kérelem és az elsőfokú ítélet rendelkező része egyaránt egyetlen mondatba foglalva jelölte meg az alpereseknek felrótt jogsértéseket - valójában két különböző, az Ebktv. 8. és 10. §-ában külön definiált jogsértésről van szó, amelyeket az egybemosódás veszélye nélkül nem lehet egy mozzanatban vizsgálni. A hátrányos megkülönböztetés nem feltételezi a jogellenes elkülönítést, és viszont. A hátrányos megkülönböztetés megvalósulhat az adott csoport jogellenes elkülönítése nélkül is, míg az elkülönítés akkor is jogellenesnek tekinthető, ha egyébként az adott csoportot nem éri más hátrány. Az sem hagyható figyelmen kívül, hogy a jogalkotó a két külön meghatározott jogsértés törvényi tényállását is egymástól eltérően fogalmazza meg. Míg a hátrányos megkülönböztetés esetén egy bizonyos rendelkezést feltételez (Ebktv. 8. §), a jogellenes elkülönítés a normaszövegben egyfajta magatartásként jelenik meg (Ebktv. 10. § (2) bek.). Az ítéletábla által is követett jogértelmezési gyakorlat szerint a „magatartás” fogalmát nem lehet az aktív magatartásokra leszűkítve értelmezni, a jogellenes elkülönítés megvalósulhat mulasztással is (Debreceni Ítéletábla Pf.I.20.683/2005/7. sz., ÍH 2006.115.) A személyiségi jog védelmét szolgáló eszközök (Ptk. 84. § (1) bek. a)-d) pontok) specifikumából következik hogy a jogkövetkezmények kiváltásához az ekként felfogott magatartásnak nem kell feltétlenül felróhatónak is lenni. Valamilyen konkrét magatartásra azonban hivatkozni kell a

jogsérelmet szenvedőnek és meg kell jelölnie a magatartás elkövetőjét is ahhoz, hogy az általa indított perben egyértelmű és végrehajtható ítélet születhessen. Az ítélet tábla az elsőfokú bíróságnak az e feltételek hiányában tett megállapítását, mely szerint az alperesek jogellenesen elkülönítik a cigány etnikumú tanulókat, alaptalannak találta. Mindaddig, míg nem nyert egyértelműen bizonyítást, hogy az alperesek részéről pontosan milyen magatartásban vagy mulasztásban nyilvánult meg a jogsértés, nem volt helyénvaló a jogsértés - állítólagos - következményét (ti. az adott létszámarányokat), valamint a számba jöhető kimentési okokat vizsgálni. Az alperesek jogsértő magatartására nézve a felperes konkrét bizonyítékokat nem jelölt meg. A lefolytatott bizonyítás során nem merült fel adat arra, hogy az alperesek intézkedéseket tettek volna az egyes osztályok etnikai összetételének befolyásolására, meghatározták volna etnikai hovatartozás szerint a választható iskolákat, elutasították volna a beiratkozni szándékozók jelentkezését, stb. Az ítélet tábla álláspontja szerint nem szakkérdés, hanem ténykérdés, hogy az alperesi iskolákban történt-e jogellenes elkülönítés. A szakértő által vizsgált statisztikai adatok egy adott tény perrendszerű bizonyítását nem pótolhatták.

A számadatok alakulását több tényező befolyásolhatja: a lakosság szóródása a településen belül, a szülők elhatározása, a beiratkozók fizikai és intellektuális adottságai, érdeklődése, stb.

A szakértői vizsgálat során kigyűjtött számadatokból nem lehet egyértelműen arra következtetni, hogy a cigánynak tekintett tanulók szóródása a különböző helyeken működtetett iskolákban valamely elkülönítési törekvés következménye lenne. A vizsgált csoport létszáma a 2006/2007-es tanévben a két iskolában - a kimutatás szerint - összesen 743 volt, ebből 317-en a jobban felszereltnek tekintett főépületekben tanultak. A számadatok alakulásának dinamikáját tekintve az elkülönülés ellen ható folyamat is észrevehető: a II. rendű alpereshez beiratkozott első osztályos tanulók közül a vizsgált csoporthoz tartozók több, mint kétszer annyian kerültek a főépületbe a 2006/2007-es tanévben, mint egy évvel korábban (29:13). Végül rögzíthető az elsőfokú eljárás iratai alapján (36. sorsz. alperesi beadvány melléklete), hogy az alperesek csaknem egyidőben a keresetindítással együttműködési megállapodást kötöttek a **SN Kht**-vel a halmozottan hátrányos helyzetű tanulók iskolai sikerességét elősegítő integrációs felkészítés biztosítása érdekében. Az ítélet tábla álláspontja szerint az integrációra irányuló elhatározás ténye nem egyeztethető össze olyan következtetéssel, mely szerint az alperesek jogellenes elkülönítő magatartást fejtenének ki.

Miután nem nyert bizonyítást, hogy az alperesek részéről megvalósult volna a jogellenes elkülönítés törvényi tényállása, fel sem merült az Ebktv. 19. §-ának (2) bekezdésében meghatározott ellenbizonyítás szükségessége.

E kérdéskörben szükségesnek tartja az ítélet tábla megjegyezni, hogy az elkülönítésre alapított marasztalási igény alaptalansága nem jelenti a felperes további integrációra irányuló törekvéseinek indokolatlanságát. E törekvések sikere azonban nem feltétlenül a polgári jog személyiségvédelmi eszközeivel biztosítható.

Osztotta az ítélet tábla az elsőfokú bíróságnak a hátrányos megkülönböztetés tényével kapcsolatos álláspontját.

A hátrányos megkülönböztetés a szakvélemények szerint bizonyított a felszereltség tekintetében. E körben az alperesek kimentése nem volt elégséges, nem vitathatóan a székhely-épületben jobb felszereltséggel rendelkeznek a diákok, mint az ún. tagépületekben, ahol zömmel roma származású diákok tanulnak.

A Ptk. 76. §-a szerint a személyhez fűződő jogok sérelmét jelenti az egyenlő bánásmód követelményének megsértése. Az Ebktv. rendelkezései alapján azt kell a jogvita során megvizsgálni, hogy az alperesek alkalmaztak-e hátrányos megkülönböztetést a felperes által képviselt közösség sérelmére, ha igen, akkor az alperesek bizonyítottak-e olyan körülményeket, amelyek mentesítik az egyenlő bánásmód követelményének megtartása alól.

Az Ebktv. 4. § b) pontja előírja, hogy az egyenlő bánásmód követelményét a helyi- és kisebbségi önkormányzatok, ezek szervei jogviszonyaik létesítése során, jogviszonyaikban eljárásaik és intézkedéseik során kötelesek megtartani.

A 7. § (1) bekezdése szerint az egyenlő bánásmód követelményének megsértését jelenti a közvetlen hátrányos megkülönböztetés, a közvetett hátrányos megkülönböztetés, a zaklatás, a jogellenes elkülönítés, a megtorlás, valamint az ezekre adott utasítás. A (2) bekezdés értelmében ha a törvény eltérően nem rendelkezik, az olyan magatartás, intézkedés, feltétel, mulasztás, utasítás vagy gyakorlat nem sérti az egyenlő bánásmód követelményét, amely a hátrányt szenvedő fél alapvető jogát másik alapvető jog érvényesülése érdekében, elkerülhetetlen esetben korlátozza, feltéve, hogy a korlátozás a cél elérésére alkalmas és azzal arányos, illetve amelynek tárgyilagos mérlegelés szerint az adott jogviszonnyal közvetlenül összefüggő ésszerű indoka van.

Az Alkotmánybíróság több döntésében rögzítette az Alkotmány 54. § (1) bekezdése és a 70/A. §-a alapján, hogy egy magatartás nem minősül diszkriminatívna, ha az az alapvető jogokkal összefüggésben, a szükségességi-arányossági tesztnek, minden egyéb területen pedig az ésszerűségi tesztnek megfelel.

Az Ebktv. 8. § e) pontja alapján közvetlen hátrányos megkülönböztetésnek minősül az a rendelkezés, amelynek eredményeként egy személy vagy csoport valós vagy vélt, nemzeti vagy etnikai kisebbséghez való tartozása miatt részesül kedvezőtlenebb bánásmódban, mint amelyben más összehasonlítható helyzetben lévő személy vagy csoport részesül vagy részesülne.

Nem vitatható, hogy a székhelyiskola és a tagiskolák felszereltsége eltérő minőségű és a tagiskolákban a roma származású tanulók lényegesen nagyobb számban vannak jelen.

Az elsőfokú bíróság tehát a hátrányos megkülönböztetés tekintetében helyesen döntött, indokolásában foglaltakkal is egyetért az ítéletábra. Az alpereseknek ebben a körben a megszüntetésre lehetőségük van a források megfelelő elosztásával.

Helyesen döntött az elsőfokú bíróság, amikor az utóbbi jogsértés megállapításán és a jogsértő helyzet megszüntetésén túl indokoltnak találta az alperesek elégtétel adására

kötelezését is. Az elégtétel módjának meghatározásakor azonban figyelmen kívül hagyta, hogy az adott esetben közérdekű keresetet bírált el, melynek előterjesztője saját személyében nem szenvedett jogsérelmet, ugyanakkor a sértettek nem ismertek. A bocsánatkérésnek vagy a sajnálkozás kifejezésének pedig kell, hogy legyen címzettje, aki - az előzőek szerint - nyilván nem lehet a felperes. Ezért megfelelő elégtétel a jogerős ítélet rendelkező részének a közzététele. (Hasonló álláspontot foglalt el az ítéltábla a korábban már hivatkozott eseti döntésében is.)

A felperes csatlakozó fellebbezése, miután a jogi indokolás megváltozott, egyfelől okafogyottá vált, másfelől a nemzetközi jogi normákra történő hivatkozások tekintetében az ítéltábla maradéktalanul egyetért az elsőfokú bíróság erre vonatkozóan kifejtett indokolásával.

A fentebb kifejtettek alapján az ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét a rendelkező rész szerint a Pp. 253. § (2) bekezdése alapján részben megváltoztatta.

A megváltozott pernyertességi arányokra tekintettel az elsőfokú perköltség összegét leszállította, azonban figyelemmel volt a felperes által előlegzett szakértői díjra és a megbízási szerződésben kikötött munkadíjra.

A másodfokú eljárásban figyelemmel a csatlakozó fellebbezés eredménytelenségére, a fellebbezés részbeni sikerességére, az ítéltábla úgy határozott, hogy a Pp. 81. § (1) bekezdés második mondata alapján a felek a költségeiket maguk viselik.

Mind a felperes, mind az alperesek személyes illetékmentesség kedvezményével rendelkeztek, ezért a le nem rótt eljárási illetéket a 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 13. § (1) és 14. § alapján az állam viseli.

D e b r e c e n, 2007. december 13. napján

Dr. Urhegyi Béla sk. a tanács elnöke, Dr. Csikiné dr. Gyuranecz Márta sk. előadó bíró, Dr. Szűcs Lajos sk. bíró

A kiadmány hitelül:

- kiadó -